

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Како је уистини текла „Ивкова Слава“

Шта прича Јован Ђорђевић „Смук“, један од главних јунака, старац од 77 година, који још живи у Нишу

Ниш, 6. априла. — Једна обична грађанска парница намећу две заважене комплике у Нишу јављала је случајно на поврину једну још живу, али већ заборањену личност, коју тако често гледамо са симпатијом на позорници, у Ивковој Слави, а и не сањамо да та личност још у истини постоји и проводи последње дане свога живота у Нишу, где се као догађај званично одиграва. Г. Јован Ђорђевић, старац од 77 година, који се појавио на том процесу као сведок, је прави Смук из Ивкове Славе.

„Смук“ прича у ранију. Одмах после рочишта потражио сам Смук и пронашао сам га тешком муком. Смук, иако стар по годинама, одржао је још свежину здравља и погледа. Сватиме заједно у кафану и ја поручих за њега рачију.

Г. Јован Ђорђевић, чувени „Смук“ из „Ивкове Славе“.

— Поручи ти, господине, и за себе, јер знај да Смук није навикио сам пити, рече он.
— Када сам му учинио по вољи, после трећег чоканчића чича уздахну:
— Еј, Сремче, Сремче, Бог да ти душу прости, али што ми оставио да се и данас не могу од деде одбранити. Родно сам се, господине, 1856. године у Параћину. После основне школе био сам у Војно-Техничком Заводу у Крагујевцу, а доцније сам као државни питомцак отишао у Беч. По занимању сам се оженио девојком Јеленом и имао сам са њом четворо деце, од којих ми је жива само ћерка Наталија. Пре петдесет година дођосмо у Ниш, одмах по ослобођењу.
— Па како се нађе са Ивком. И како направите овај лом на Слави? упитах.
Ивко, Живко, Калча и „Курјак“ — Ех, господине, одговори Смук, нађе се то, кад човек хоће да се дружи. Него, није се домаћин звао Ивко већ Живко Милановић, јорганџија. Његова је кућа ту, у Поштанској улици, преко пута Поште. У то доба звао се Муфтиџина улица. Море, господине, тај нас Сремац изгради, Јубу Кнежевића назва Курјак. А то што беше човек, да га на цел' Ниш тражиш, та га не мож' наћи! Јубо је рођени брат поч. Коле Кнежевића, чувеног радикалског револуционара, кога су стрељали за време тимочке буне.
— А је ли Калча прави Нишљанин?
На ово име Смук се пријатно осмехну и одговори:
— Е, то беше друг, како ви кажете, идеалан. Кад он стане да прича његове те приче занесу, а он и сам верује да је то истина.
— Дакле, ти, Живко, или како Сремац назва Ивко, Калча и Јуба Курјак, ви сте сачињавали као један квартал?
— Та какви квартал! Ниш вала и та, господине, неки Сремац, да нас сада прекрштавају. Били смо ми увек заједно: заједно живи, заједно пили. Још да смо и једну рачију држали, па се никад не бисмо растајали.

Историја једног бурета

Једног дана куписмо буре белог вина од 600 кила, с тим да га продамо и коју пару зарадимо. Али, нико не даваше више од 10 пара за оку. Е, кад је тако, нећемо ни да га продамо. Сами ћемо да га попијемо.

Тако решисмо да га попијемо на Св. Јована Крститеља. То је Живкова слава, а не како обешава Сремац рече, да је Живко славно Ђорђевић дан. Отпочели смо да пијемо 5. а завршили 18. јануара. Разно 13 дана. Време од 5. до 18. јануара било је толико лепо, да је личило на право пролеће. Сунце је сјајало, снег се отопио, па се земља осушила и избила зелена трава. Све је било уз нас. Севдаш нас је опипо, па не од севдаша да мремо! За тих 13 дана нити смо легли, нити се вазимли. То је било здравље и снага, мој господине! Ко год је прошао није могао а да не нагвирне кроз плот. А ми, бота ми, нисмо могли да га пропуштимо. Одмах би га доували с нама у друштво. За то време скупили смо око 76 душа, које људи, које жена и деца. Жене и децу Живко је заклањивао у једну велику собу, а ја сам је као бравар отварао. То му је чинило задовољство. И ако се не преставио било, нико није био пијан.

Док домаћин продаје јоргане

У то време Живко је морао одети јоргане у Неготин. И оде човек, јер је мислио да је ред да се гости разиђу, кад домаћин оде. Јок ми! Остадосмо и сачекасмо га. Ко би могао напустити песму старог циганина Мемеда и његове каробне дапре! Ах, господине, не знате ви шта је то живот. Зар је ово живот? ... Них ...

Смук у грозничаво дохвати бочу с ракијом, која у мало не прите у његовим рукама. Брада му је дрхтала, а у очима се сјајале сузе за Ивком и Славом и за песмом: „У бапти ми славују пева ...“ Кад се мало прибрао Смук настави:

— Јепе се човек згину кад нас виде.

— Шта, бре, чекате! — викну Живко.

— Тебе, узвикнусмо ми сви овако у један глас. Чекамо да видимо јеси ли продао јоргане.

— На зар сте ми ви органи?
— Органи смо на крчање и пијење, а на јоргане јок!

Петак из Софије

Живко се насмеја, те ми још жешће веселе направисмо. Ту одмах до Живкове куће налази се кућа ондашњег богатства Симе Палигорића, Његов син Оливера верио је девојку из Софије. Уз дар добио је једног великог петла. Петак као петак, ушао лерт у њега, прелепша плот, па код нас. Калча, као што га дао бог доброг ловца, дохвати пушку, наипања и убије петла.

Смук повуче још који гутљај, па настави:

— Узмемо ти ми један ђувеч, зван и чардаш. У њега је стало цело забриче купуса. Петца метасмо на подварак, па хајд' у фуруну. Али, ђувеч ни прићи! Мала прата од фуруне, а ђувеч велики. Натерамо ми фурунџију те он прошири врата и испече нам подварак.

Ту у близини био је и Сремац, па ми зовесмо и њега. Живко отишао код окружног начелника Вадемилића да нас тузи. Дошао Вадемилић, а ми задржимо и њега на ручак.

Еј, наши добри Сремац, поштења и добра душа! Само му је ваљало што ме у књигу метну, те ми се као свет руга. А он вели, није ништа; то је слика из народног живота! Али, он нас је и спасао. Иначе би нас Вадемилић казнио са по 7 дана.

Заврши чича и дубоко уздахну. А затим се нечег као присети и рече:

— Е, сад да си у новине метнеш и ово: „Добро би било, кад би Народно Позориште одржало једну представу за мене сиромаша. Ја им не тражим као Коштина да с њима делим, већ да ме мало помогну. Ја сам, господине, стар и поштен домаћински човек. Највише апелујем на оне глумце с којима сам у Скадару живио. А ја би на дан представе дошао у Београд, да се представим београдској публици.“

Д. Петковић.

ИЗ СУДА

Један дан затвора за увреду у званичној дужности

Јуче је у трећем одељењу Варошског Суда извршена најмања казна, која је уопште предвиђена Казеним Законом: Милојевић Ераћ берберин у Гробњанској 36. казњен је са један дан затвора.

Ераћа је тужило Окружни Уред за остваривање радиња зато што се 4. септембра прошле године, кад је контролор Уреда Поповић дошао да провери пријаву једног радиња, успротивио томе и Поповића изјавио да радиње и том правком Уред назвао „доповском бандом“.

Ераћа прича, да је Поповић тео да врши неку контролу, кад је у радиња био највише света. Радиња тага се изјавио препарира. „Ко је газда овог“ питао је Ераћа. „Дим“ одговорио је Поповић. „А, кад сам ја, онда марш напоље!“ директно је разљутио берберин и дограбихи контролора за рамена напуцао га напоље. Ераћа, пориже, да је притом градопотребним речима и да је Уред назвао „доповском бандом“.

После оптужбе представника Уреда Г. Саве Стругара Сул је донео пресуду, којом се Ераћа за увреду у званичној дужности казњава са један дан затвора.

Војвода Конда умро је у Молдавској и сахрањен је код Јаша, а код цркве Св. Марка у Београду сахрањена је његова жена Марта

Господине Уреднице, „Време“ у бр. 1896 од 30. марта ове године на 4. стр. у 2. ступцу, говорећи о прекопавању Старог Гробља код цркве Св. Марка у Београду, између осталог каже: „траже се по смртни остаци без спомена војводе Конде“ и т. д.

Међутим стоји у истини, да је Конда, после освојења Београда код Града — тврђаве — у 1806. години учествовао у свима бојевима против Турака све до 1813 године, када је са Вождом Карађорђевићем и још неким кнезовима и војводама пребегла у Земун.

Конда је тада повео собом жену Марту и сина Јашу. Кад је, пак, Висока Порта захтевала од Аустрије, да Војвода и остале Србе са њим или иза Турција или их уклони са територије, тада су се неки кнежеви и угледни Срби тајно вратили у Србију, а Конда је са Вождом Карађорђевићем отишао у Русију, и то у Бесарабију, и тамо су се настанили у варошци Хотин-у.

После кратког времена Конда је са женом Мартом и сина Јашом из Хотина отишао у Молдавију, где је убрзо и умро и сахрањен код Јаша, а жена му Марта, пошто се научила у Молдавији, продајући ствари и покретне ради издржавања себе и детета, најзад се врати у Србију, у Београд, решена да са

дететом оде Кондиној фамилији. Али је у Београду задрже Јаша Спиридоновић, абаџија, и Анастас Павловић, трговац. Они је наговараху да остане у Београду, а ако баш хоће да оде, онда сина Јашу да остави овде, јер су се бојали, да ће га Турци одмах потурчити. У исто време они извеште и Кнегињу Јубицу, да је Марта Кондина у Београду. Сазнавши то, Кнегиња Јубица, знајући Марту као отреситу и угледну жену, узме је одмах код себе у двор а сина Јашу узме на заштиту Јаша Спиридоновић абаџија.

И Илија је постао мајстор и свој газда, имао је и своју радњу и кућу у старој Абацијској Чаршији код негдашње Абацијске Чесме — сада раскрснице ул. Балканске и Краљеве Наталије.

Тек што је Илија постао свој газда умре му мати Марта — 1850—1852 год. — и буде сахрањена код Цркве Св. Марка, са источне бочне стране. Али, ни ми, њени унучи, кад смо прирастали, писмо јој могли тачно гроб наћи, пошто на гробу није било никаквог трајног споменика у оно време.

Није, дакле, Конда ни умро у Београду нити у Србији. Поштују Вас

Кондини унучи, На Благовести 1927. г. Београд.

Данашње трке

После врло успелог првог дана, данас се трке настављају. Динамички програм је врло интересантан. Пре свега ту је трка „Владислав Рибњар“, која треба да буде први критериум за оцену споредних вредности мушких и женских гра. На жалост то данас неће бити, јер су за трку „Владислав Рибњар“ усписали само мушка гра. Али како да сада међу омицама још нема велике звезде која би могла да се упоређи са мушким краљевима, то ова трка неће ништа изгубити од своје интересантности. Сем ове трке на програму су још четири халдизма, који ће бити врло интересантни, и једна уметина трка.

Нагледа да ће данас и време послужити трке, те се можемо падаћи лепо и обилно посвети.

У саобраћају аутомобила учествоваће једна имена у толико, што ће данас сва кретања из Стопанства.

Прва трка на програму је халдизам за полукрвну гра. на 1.400 м. Уписано је 16 гра: Лаборатор (нос 65 кг.), Стела (57), Бланиша (57), Марио (56), Дечко (55 и по), Промоција (56), Ескеле (56), Дечко П (54), Дивна (54), Госпа (52 и по), Принцеза Христијана (52), Лиди (52), Вера (51 и по), Алма (51) и Прелепац (49).

Прошле недеље је Лаборатор лако био први у овој истој трци. Дивна је у „Мари Ресавић“ била трећа, али је дала, вероватно, боље време од Лаборатора. Због тога, и због разне у терету, мени се чини да ће данас прва бити Дивна испред Лаборатора и Ескеле.

Друга трка је оптич халдизам на 1.600 м. Уписано је десет гра: Сипуноца (нос 61 кг.), Сн. Ђована (60), Селица (60), Фабијан (59), Струмица (59), Сабих (58), Дунавца (56), Браур (53 и по) и Белмон (53).

Свечаности на приморју у част мис Европе — г-це Видачић

Призивница, 9. априла. — Јутрос је у Селце стигла мис Европа г-ца Стефанија Видачић. Њој је приређен срдчан дочек од стране њених пријатеља и поштовалаца. Г-ца Стефанија Видачић биће неко време овде као гост Купалишног Поверенства. Вечерас књижишно поверенство у њену част приређује свечану вечеру, на коју су познати многе угледне личности, а за време вечере биће цела обала осветљена у част г-це Видачић.

Г-њина Видачић била је јуче у околини Селца у лову са својим пријатељима и поштованима. (Време).

Здрав дух у здравом телу постиже се најсигурније употребом оригиналне

BRAZAY
ФРАНСУСКЕ РАДИЦИ
ДОБИЈА СЕ СУДА

ИЗ НАШИХ КРАЈЕВА

СРБИЈА

Излет гимназијста у Чехословачку. — Крагујевац, 8. априла: Према одобрењу Министарства Просвете, ученици и ученице гимназије у Крагујевцу, Врању и Тузлири приредиле екскурзије по Чехословачкој од 18. априла до 12. маја о. г. Организатори оне екскурзије одржали су три велике концерте, чија је прихода намењена потпомагању овог излета. (Време)

Обућар разбојници. — Ниш, 8. априла: Данас је у Нишком првостепеном суду одржан претрес Милошу С. Јовановићу, обућару из Калин Хана, срца Ништа, оптуженом за дело разбојништва. Он је на Са. Архангела прошле године, а у 10 часова увече, нашао Тому Ристића кафејери и његову жену, који су се враћали са славе, и том приликом узарио Тому кесером по слави, а затим је навалио на његову жену. Тома је одмах попицао за помоћ а његова жена је одмах навалила на алколица, али је и она била ударена. Ипак, жени је успело да му олупае кесер. На Томину запонама је потрчао је Милан Стефановић, штампар, који је појурео за алколицом, узхватио га и прелопао полицајца. Истрагом је утврђено да се Милоје био увукао у кафану Томе Ристића, да је био обичан кесером и покерао алколицу пазар и да је био затечен баш када је хтео да умкне.

Портрети га је суд данас осудио на 10 година робље у лаком окупу и да плати штету за претрпљену болест приватном тузнику 3.000 динара. (Време)

ВОЈВОДИНА

Неваљало слуга. — Велики Бечкерек, 8. априла: Александар Јустић, земљорадник на Чоке, пре неки дан примио је у службу једног млађина који му је рекао да се зове Андрија Борш и да је родом из Дебелца. Иако лешак није имао никаквих исправа газда га је узео на рад. Међутим већ другог дана детаљ је искористио прилику и утекао по нешви собом нека одела и ствари у вредности 2.000 динара. Јандармерија је повела потрагу за непознатим млађином. (Време)

Прослава у Банатском Новом Селу. — Банатско Ново Село, 7. априла: Коло Младих Срба и Српкиња у Банатском Новом Селу приређује у недељу 10. априла, пре подне, после са литургије, у Дому Св. Саве, прославу о предавању о пог. Јовану Цинцију, нашем највећем научнику, на коју позива све пољено грађанство.

Жртва поплашених коња. — Нови Сад, 3. априла: Јутрос рано пошао је у Нови Сад са пуном возима сена на пшчају Коста Валентирова, селак из Јабла. Када је био у близини Новог Сада код Римских Шапчана, коња су се одједном поплашили од воза, који је пролазио другом, и почели су да беже. Том приликом кола су се преврнула и Коста је тако несрећно пао, да су га кола прегазала. Добар је теже оделе по лицу и глави и преломљена му је десна рука. Коста је одмах пренет у одашњу државну болницу, где му је ukazана лекарска помоћ. (Време)

ДАЛМАЦИЈА

Самоубиство нервно растројеног хемичара. — Дубровник, 7. априла: Јутрос је у једној соби пансионера „Вреге“ извршио самоубиство трговцем Ото Шенфелд, хемичар из Београ у Чехословачкој. Он је дошао у Дубровник ради опоравка од тешке жиничане болести. Шенфелд је трпо од фикшне идеје да ће бити отрован и за цело време свога боравка чувао се извесних јела. Јутрос је нађен у наслоњачи блед и непомичан, а на столу било је стакло са 150 грмама цијанкалца и једно писмо упућено оцу. Прву помоћ му је указао лекар пансионера г-др Клафтер, али је Шенфелд после 30 минута умро. (Време)

Мађарске власти ометају извоз јаја у Немачку. — Велики Бечкерек, 8. априла: Из Баната се увек преко Мађарске извозе у Немачку јаја. До сада је овај извоз увек ишао у реду, али сада мађарске граничне власти у Тороку траже уверења да су јаја свежа. Пошто теше задржавају пошљаке, јаја се покваре, и тиме се наноси велика штета овдашњим привредницима.

Бечкеречка Трговачка Комора данас је послала предлог Министру Унутрашњих Дела, Трговине и Индустије и Пољопривреде и Вода да се интервенције по овој ствари. (Време)

Краје у Бечкерку. — Велики Бечкерек, 8. априла: Бечкеречка полиција ухапсила је данас Меленику Малијевић, 22 године стару жену, која је извршила више крађа у Бечкерку. Пошто има једно нејако дете, пуштена је у слободу, а истрага се против ње води. (Време)

БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА

Незапосленост у Херцеговини. — Мостар, 8. априла: Поводом оцајног стања у Мостару због великог броја незапослених радника, владин повереник и предстваник одбора радикалне странке г. Смајил ага Ђемалић, у заједници са председником мостарске области скупштини, одлучио је да се подухује кораци ради успостављања квалификационог радништва. Они су већ отпочели са запосавањем незапослених у угледним мајдама железница и

Данас

„НАРКИПО“

Данас

у 10:30 пре подне

ДЕЧЈА ПРЕДСТАВА

са нарочито одабраним ПРОГРАМОМ Суделује целокупан оркестар

Само још данас

ГРАНИЦА У ПЛАМЕНУ

Светска атракција у 9 чин.
Борба индијанаца и белаца
у гл. ул.

ХУТ ЦИПСОН

и Катлен Кеј

ОД СУТРА

Издајничка БАНКНОТА

у гл. ул.

АРТ АКОРД

и 2 шале

Деца у Вагону